

by o své újmě disponoval s pohledávkou, a že, učiní-li tak, poruší povinnosti, jemu jako mandatáři přináležející, a stává se náhradou povinným. Kdyby tedy bylo pravdou, že žalovaná banka použila pohledávky z prodeje akcií, která v poměru k žalobci byla pohledávkou tohoto, svémocně k vyrovnání svého vlastního vídeňského dluhu, neměnilo by to nic na nemožnosti převodu sporné pohledávky do tuzemska, nýbrž mělo by to pouze v zápětí, že by mohl žalobce na žalované požadovati, aby mu nahradila škodu, která mu touto transakcí s n a d vzešla, po případě vydala to, oč na jeho úkor s n a d se obohatila. Z důvodu náhrady škody a obohacení nebylo však žalováno, a proto nesejde, jak již uvedeno, v tomto sporu na tom, jsou-li žalobcova tvrzení správná čili nic.

Čís. 2589.

W-konto.

Zaslal-li komisionář komitentovi vyúčtování o provedeném příkazu, z něhož jest patrné, že, ač nepojmenoval jiného smluvníka, přece nechce býti pokládán za přímého smluvníka, musí komitent bez zbytečného odkladu dáti na jevo, že se chce držeti komisionáře jako přímého smluvníka.

Komisionář není oprávněn, by o své újmě disponoval s pohledávkou z komise; učiní-li tak přece, jest z toho práv.

(Rozh. ze dne 8. května 1923, Rv I 1365/22.)

Dopisem ze dne 9. února 1919 přikázal žalobce žalované tuzemské filiálce vídeňské banky, by prodala 100 akcií žalobcových, jež byly u žalované v uschování. Dopisem ze dne 11. února 1919 sdělila žalovaná žalobci, že akcie prodala za 59.340 K a že mu připsala výtěžek na konto W. Žalobce proti tomu ničeho nenamítl a potvrzoval i pak pololetní výkazy žalované, v nichž výtěžek za akcie byl vykazován na kontu W., a to posléze dne 23. dubna 1921. Dopisem ze dne 6. dubna 1920 žádal žalobce žalovanou, by mu 59.340 K súčtovala v Kč, což žalovaná odmítla. Žaloba o uznání, že žalovaná jest povinna připsati žalobci 59.340 K k jeho dobru v Kč, byla procesním soudem první stolice pro tentokráte zamítnuta. Důvody: Nesporno jest, že při prodeji akcií šlo o obchod komisionářský (čl. 360 a násl. obch. zák.). Žalovaná ve vyúčtech ze dne 11. a 12. února 1919 ovšem neoznámila žalobci jméno kupitele, avšak sdělením, že výtěžky prodeje na Vídeňské burse s valutou k 19. únoru 1919 jakožto dni výplaty se súčtují, dala mu zřetelně poznati, že do obchodu jako samokupitelka nevstoupila. Žalobce nepoužil ustanovení čl. 376 odstavec třetí obch. zák., naopak vyúčty, nepodav proti nim námitek, nejen mlčky dle všeobecných zásad právních (čl. 278 obch. zák., § 863 obč. zák.), nýbrž i dle obchodních podmínek jeho spojení se žalovanou schválil, a tedy zejména s prodejem na vídeňské burse se zmíněnou valutovou lhůtou bez označení jména kupitele souhlasil. Důsledkem toho může na žalované žádati pouze to, co stržila (čl. 361 obch. zák.). Ježto pak oba výplatné dny

spadly do doby účinnosti nařízení ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n., bylo žalované znemožněno, výtěžek na území republiky Československé (do Prahy) převést a právě z toho důvodu byla žalovaná nucena dobropisy způsobem, odpovídajícím poměrům, následkem onoho nařízení se utvářivším, jakožto měnu vídeňskou označiti a je tedy její oznámení ze dne 11. a 12. února 1919, jakož i kontokorent ze zvláštního účtu na první pololetí 1919 a další toliko přirozeným důsledkem obou vyúčtů. Žalobce, jak je nesporno, dopisem ze dne 6. dubna 1920 žádal žalovanou, by mu výtěžky za prodané akcie 14.831 K 80 h a 44.508 K 95 h uvedené v dopisech žalované ze dne 11. a 12. února 1919 připsala k dobru v Kč, ale žalovaná dopisem ze dne 8. dubna 1920 učiniti tak odmítla a žalobce, jak sám doznává, a což soud v základě tom zjistil, vzal sdělení to na vědomí a dalších kroků nepodnikl, ba naopak účty pololetní (kontokorenty) po té době bez protestu přijímal a schvaloval, ač byl již výslovně o tom poučen, co konto W značí. Námitka, že byl žalobce uveden v omyl žalovanou, že nařízení ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n., tu neplatí, a že na tento případ vztahuje se nařízení ze dne 12. října 1920, čís. 576 sb. z. a n., postrádá všeho právního podkladu. Buď věci rozuměl, a pak nemá žádné výmluvy, nebo jí nerozuměl, pak bylo jeho povinností, by použil takové opatrnosti, jakou při nejmenším § 1297 obč. zák. na mysli má, t. j. aby si dal věc vysvětliti a se poučiti (§ 1296 obč. zák.). Žalobce doznal, že viděl, že konto vedeno jest ohledně sporných obnosů v k. W., doznal, že ničeho nenamítal. Tím však přistoupil mlčky na stanovisko žalované a bylo takto jeho pohledávání stanoveno srovnalou vůlí stran. Okolnost, že žalobce schvaloval kontokorenty po sobě jdoucí a to výslovně, nelze dle zásady důvěry a poctivosti v obchodním životě vykládati jinak, nežli za projev souhlasu. Význam konta W. byl žalobci znám, poněvadž jako továrník byl s bankami v obchodním spojení. Bylo to v době okolkování bankovek v Čs. státě a tu každý rozumu schopný člověk znal rozdíl a pojem významu Kč, Kr neboli Kw, a musel tedy i žalobce to znáti. Nařízením ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n., zakázán byl převod soukromých peněžních pohledávek z ciziny do území Čs. státu, pokud pohledávka byla splatna v korunách. Převody proti zákazu prohlášeny byly neplatnými. Vklad žalobcův byl ve Vídni a zákaz týkal se i jeho pohledávky. Nařízení bylo vydáno a řádně vyhlášeno proti inflaci korun z ciziny na území Čsl. republiky, tedy za stejným účelem a v rámci zákona ze dne 24. července 1917, čís. 307 ř. zák. a čl. 2 zák. ze dne 28. října 1918, čís. 11 sb. z. a n. Je tedy platným. Ustanovení zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., upravuje oběh a správu platidel v Čsl. republice, nemění však nařízení čís. 57 sb. z. a n. O d v o l a c í s o u d rozsudek potvrdil v podstatě z týchž důvodů.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc soudu prvé stolice, by ji znovu projednal a rozsoudil.

D ů v o d y:

Oba nižší soudy použily na tento případ nařízení vlády ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n. Žalobce ještě v dovolacím řízení tvrdí

neplatnost tohoto nařízení, než neprávem, neboť nařízení to, jsouc nerozlučnou součástíkou těch zákonných opatření, která byla vydána za příčinou provedení měnové rozluky, a přípravou k akci okolkovací, k níž se vztahuje zákon ze dne 25. února 1919, čís. 84 sb. z. a n., došlo potvrzení tímto zákonem a nařízením ze dne 25. února 1919, čís. 86 sb. z. a n., vydaným na základě téhož zákona, v jehož §u 12 (4) výslovně bylo stanoveno, že sice převody z účtu na účet (bez efektivního placení) jsou u všech peněžních ústavů dovoleny od 1. března 1919 za účelem platů, vyňatých z příročí (mzdy a služby), ale převody z ciziny a do ciziny jsou zakázány. Nejvyšší soud nemá příčiny, by se odchýlil od tohoto stanoviska, jež od počátku důsledně zaujímá, a vychází tedy také v tomto případě z nařízení ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n. Tímto nařízením bylo stanoveno, že soukromé peněžní pohledávky a jakékoliv úhrady, i ty, jež vznikly z prodeje cenných papírů, provedených mimo území republiky Československé, nesmějí býti převáděny do území republiky Československé, pokud pohledávka jest splatná v korunách, a převody, učiněné proti tomuto zákazu, jsou neplatny. Předpokladem použití tohoto nařízení v tomto případě jest, že vznikla pohledávka z prodeje cenných papírů, provedeného mimo území republiky Československé, a proto sejde na tom, zdaž akcie, o které jde, byly — jak žaloba tvrdí, žalobce však popírá — prodány na vídeňské burse. Neboť nebylo-li tomu tak, stal-li se prodej v tuzemsku, zřídila žalovaná pro výtěžek neprávem zvláštní konto starých rakousko-uherských korun a odpírá neprávem vyúčtování a vyplácení výtěžku v korunách československých. Odvolací soud odmítl důkazy, nabízené žalobcem v té příčině, proto, že prý žalobce nejprve mlčky a později podpisem prohlášení ze dne 2. října 1920 a 23. dubna 1921 též výslovně schválil stanovisko žalované a stav jí sdělený. S tímto názorem nelze souhlasiti. Nebyly-li sporné akcie prodány mimo území Československé republiky, nanejvýš ve Vídni, a předstírala-li žalovaná, že se tak stalo, uvedla žalobce v omyl, týkající se hlavní věci, nemohl dle §u 871 obč. zák. žalobci z jeho prohlášení vzejíti žádný závazek, a nebylo by lze tvrditi, že žalobce s právním účinkem uznal něco, co se v pravdě nestalo, totiž prodej akcií ve Vídni. O zaviněném omylu žalobce nemohlo by býti řeči, neboť žalobce právem mohl spoléhati na pravdivost a správnost údajů prvotřídní banky, jakou jest žalovaná, a proto nebylo by lze mu vytýkati nedbalosti (§ 1297 obč. zák.) z důvodu, že nepátral po tom, zda jsou údaje ty pravdivy. Pokud žalovaná v dovolací odpovědi označuje žalobcovo tvrzení, že akcie nebyly ve Vídni prodány, za úplně svévolné, poukazujíc k tomu, že svým dopisem ze dne 9. — správně 10. — února 1919 sdělila žalobci, že prodala 100 akcií v Praze, dalších 100 akcií však bude posláno do Vídně k prodeji, stačí připomenouti, že z pouhého oznámení, že akcie budou poslány k prodeji do Vídně, logicky nikterak neplyne, že se skutečně tak stalo a že prodej ve Vídni byl proveden, zvláště když ve zprávách o provedení příkazu a ve vyúčtování nebylo výslovně udáno, že akcie byly na vídeňské burse prodány. V naznačeném směru jest tudíž výtka nesprávného posouzení právního a vadnosti odvolacího řízení (§ 503 čís. 4 a 2 c. ř. s.) oprávněna, a bylo proto z těchto důvodů vyhověno

dovolání a dle §u 510 c. ř. s. zrušen rozsudek odvolacího soudu, ježto pak jest patrně třeba jednání v první stolici, by se věc stala zralou k rozhodnutí, též rozsudek prvního soudu, a věc vrácena do první stolice k dalšímu jednání a opětnému rozsouzení. Při tom dovolací soud připomíná, že rozhodnutí sporu podle dosavadního přednesu stran závisí jedině na tom, zda sporné akcie byly prodány na vídeňské burse čili nic; neboť byly-li ve Vídni prodány, jest žaloba skutečně neodůvodněna a byla právem zamítnuta pro tentokrát. Mezi stranami jde o poměr komisionářský. Dle čl. 361 obch. zák. má žalobce nárok na to, by mu banka jako komisionářka vydala to, co sama vůči svému spolusmluvníku má k pohledávání, a tak, jak toho sama na něm může požadovati. Není tu předpokladů čl. 376 obch. zák., za kterých by se byl poměr komisionářský přeměnil v přímý poměr prodatele ke kupiteli; neboť žalovaná neprohlásila, že vstupuje sama jako kontrahentka do obchodu jí přikázaného dle prvního odstavce čl. 376 obch. zák., a žalobce nepoužil práva dle třetího odstavce téhož článku, držeti se žalované samé jako kupitelky proto, poněvadž nepojmenovala jiného kupce. Zásadně lze sice připustiti, že použití tohoto práva není vázáno na určitou lhůtu a časově není omezeno, ale právním pravidlem, jež uznává literatura a judikatura jest též, že, zaslal-li komisionář komitentovi vyúčtování o provedeném příkazu, z něhož jest patrné, že, ač nepojmenoval jiného kontrahenta, přece nechce býti pokládán za přímého smluvníka — jak tomu bylo v tomto případě — komitent musí bez zbytečného odkladu dáti na jevo svou vůli, že se chce držeti komisionáře jako přímého kontrahenta, jinak se pokládá za to, že se vzdává tohoto svého práva a spokojuje s nároky, příslušejícími mu proti komisionáři jako zmocněnci dle čl. 361 a násl. obch. zák. Opačný názor nelze uvést v soulad se zásadou obchodnické slušnosti a poctivosti, a ohrožovalo by také jistotu v obchodním styku, kdyby komitent, jenž původně nepomýšlel na to, použití práv, plynoucích z třetího odstavce čl. 376 obch. zák., dodatečně, dokonce po drahé době, když by se mu to právě hodilo, chtěl na újmu komisionáře těžiti z okolností, které před tím nepřikládal významu, — že mu komisionář svého času nepojmenoval kupitele nebo prodatele. To platí také v tomto případě o žalobci, který si teprve v žalobě, podané v prosinci 1921, vzpomněl na ustanovení třetího odstavce čl. 376 obch. zák. Pouhé mlčení není ovšem samo o sobě za pravidelných poměrů ani souhlasem, ani vzdáním se práv, ale nabývá toho významu tam, kde provázející okolnosti nedopouštějí důvodně pochybovati o tom, že by strana nemlčela, kdyby nesouhlasila nebo nevzdávala se práv, kde tedy mlčení nelze vykládati jinak, než jako souhlas nebo zřeknutí se (§§ 863, 914 obč. zák., čl. 279 obch. zák.), zvláště ve styku obchodním, který jest ovládán zásadou důvěry a poctivosti, a v těch případech, kde zájmy druhé strany toho vyžadují, by spolusmluvník se výslovně vyjádřil, zda chce přivoditi určité právní důsledky. Z těchto úvah plyne, že žalobce, nepouživ náležitě a v čas práva dle třetího odstavce čl. 376 obch. zák., nemůže je více uplatňovati, a že tudíž zůstává při pravidlu čl. 361 obch. zák. Pohledávka proti kupiteli cenných papírů záleží v nároku na kupní cenu. Byly-li akcie, o které jde, prostřednictvím vídeňské ústředny žalované banky prodány

ve Vídni dne 11. a 12. února 1919 (val. 19. února), kdy byly v Rakousku zákonným platidlem ještě staré koruny rakousko-uherské, měla žalovaná proti kupiteli akcií, ať jím byla vídeňská ústředna nebo někdo jiný, nárok na kupní cenu, splatnou ve starých rakousko-uherských korunách, neproměnitelných se následkem známých opatření příslušných úřadů rakouských v koruny rakouské. Tento nárok byl by však stížen zákazem nařízení ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n., ježto by šlo o pohledávku, vzniklou z prodeje cenných papírů mimo území Československé republiky a splatnou v korunách. Proto byla by mohla žalovaná převést na žalobce dle čl. 361 obch. zák. pouze nárok na staré koruny rakousko-uherské, nepřevoditelný do tuzemska, dokud platí nařízení ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n., a byla by formálně učinila zadost své povinnosti tím, že zřídila ve svých knihách pro žalobcovu pohledávku z prodeje akcií zvláštní účet vídeňských korun (konto W). Žalobce arci tvrdil a dokazoval, že prý žalovaná, jestliže vůbec prodala akcie ve Vídni, vyúčtovala pohledávku z prodeje akcií se svou vídeňskou ústřednou před 26. únorem 1919 a použila tudíž výtěžku pro sebe, a to takovým způsobem, že přeměnila pohledávku proti vídeňské ústředně na plnocenné koruny. Proti tomu nutno připomenouti toto: Dle druhého odstavce čl. 368 obch. zák. pokládají se pohledávky z obchodů, jež komisionář učinil svým jménem na účet komitenta, i bez předchozího postupu v poměru mezi komitentem a komisionářem za pohledávky komitentovy. Z toho plyne, že komisionář není oprávněn, by o své újmě disponoval s pohledávkou, a že, učiní-li tak, poruší povinnosti, přináležející mu jako mandatáři, a stává se náhradou povinným. Kdyby tedy bylo pravdou, že žalovaná použila pohledávky z prodeje akcií, která v poměru k žalobci byla pohledávkou tohoto, svémocně k vyúčtování s pohledávkou, přísluševší její vídeňské ústředně proti ní, tedy k vyrovnání svého vlastního dluhu, neměnilo by to ničeho na nemožnosti převodu sporné pohledávky do tuzemska, nýbrž mělo by to pouze v zápětí, že by mohl žalobce na žalované požadovati, aby mu nahradila škodu, která mu touto transakcí snad vzešla, po případě vydala to, oč na jeho úkor snad se obohatila. Z důvodu náhrady škody a obohacení nebylo však žalováno; žalobce domáhal se připsání kupní ceny za prodané akcie k dobru v korunách československých; a proto nesejde v tomto sporu na tom, zda to, co žalobce v tom směru tvrdil, jest správným čili nic, a nelze v tom, že ani odvolací soud nepřipustil důkazů, v té příčině nabízených, spatřovati vadnosti odvolacího řízení, aniž v tom směru vytýkati odvolacímu rozsudku nesprávné posouzení po stránce právní.

Čís. 2590.

Zrušil-li odvolací soud pro odchylný právní názor napadený rozsudek a odkázal spor do první stolice, nevyhradiv pravomoci, lze v dovolání z napotomního potvrzujícího rozsudku odvolacího soudu napadnouti právní názor zrušovacího usnesení. Uzná-li dovolací soud tuto stížnost za opodstatněnou, zruší i bez zvláštního návrhu nejen oba srovnalé rozsudky, nýbrž i zrušovací usnesení a uloží odvolacímu soudu, by znovu vyřídil odvolání ze zmíněného rozsudku první stolice.